

Prikaz

Rukopis primljen 22. 3. 2016.

Prihvaćen za tisak 12. 4. 2016.

Mirjana Sovilj, Slobodan T. Jovičić

Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora "Đorđe Kostić"
Beograd, Srbija

5. Međunarodna znanstvena konferencija *Govor i jezik 2015.* – temeljni i primijenjeni aspekti govora i jezika. Beograd, Srbija, od 17. do 18. listopada 2015.

Peta Međunarodna znanstvena konferencija *Govor i jezik 2015.* – temeljni i primijenjeni aspekti govora i jezika održana je u Beogradu od 17. do 18. listopada 2015. godine u kongresno-poslovnom centru Crowne Plaza. Konferenciju su organizirali Institut za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora "Đorđe Kostić" i Centar za unapređenje životnih aktivnosti, pod generalnim pokroviteljstvom Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije. Konferenciju je otvorila prof. dr. Mirjana Sovilj.

Plenarno je predstavljeno 55 radova i 15 postera u čijoj realizaciji je sudjelovalo 145 autora i koautora iz različitih zemalja: Izraela, Rusije, Nizozemske, Italije, Grčke, Hrvatske, Bugarske, Makedonije, Bosne i Hercegovine i Srbije. Tijekom dva dana skup je posjetilo oko 250 slušatelja.

Kada se govori o temeljnim i primijenjenim aspektima govora i jezika, neizbježno je prihvatiti multidisciplinarno shvaćanje ovih aspekata. Prvenstveno zato što su govor i jezik najsloženije psihofiziološke funkcije ljudskog organizma koje, gledano sa znanstvene razine, povezuju najširu lepezu znanstvenih disciplina, i to od razine bioinformatike do kognitivnih razina. Ovakav stav je i profilirala konferencija *Govor i jezik 2015.* obuhvaćajući sljedeća područja: lingvistika, fonologija i fonetika, eksperimentalna fonetika, neurolingvistika i psiholingvistika, psihofiziologija sluha, govora i jezika, prozodija i percepcija govora, spoznaja, ponašanje, učenje, govor i jezik; svijest, mišljenje i psihosomatika, nelingvističke informacije i govor, genetika, govor i jezik, filozofija jezika, estetika i govor i jezik, prenatalni korijeni komunikacije, tehnologije u području govora i sluha te ljudski faktor u govornim i komunikacijskim sustavima. Posebnost konferencije bila su izlaganja svih radova u plenarnoj formi. Time je ispunjena osnovna namjera konferencije da posluži kao forum za susrete i

razmjenu ideja, mišljenja i spoznaja stručnjaka iz različitih znanstvenih područja. Kao poseban dio konferencije održano je više kraćih tematskih radionica između predavanja, kao i nekoliko dužih radionica u nekoliko dana neposredno nakon predavanja.

Konferencija je otvorena već tradicionalnim predstavljanjem Korpusa srpskog jezika. Ovom prilikom prikazani su rezultati istraživanja dijakronijske raspodjele vjerojatnosti pojavljivanja padeža imenica u dva razdoblja srpskog jezika – od 12. do 18. stoljeća i suvremenog srpskog jezika. Ovim istraživanjem, kao i ranijima, potvrđen je izniman značaj kvalitetno pripremljenog jezičnog korpusa, ovom prilikom srpskog, za sve, a posebno statističke vrste istraživanja nekog jezika.

Nekoliko radova tematiziralo je govor i jezik, možemo slobodno reći, s filozofskog aspekta. Iako su radovi imali predznak "filozofski", u svakom od njih prikazana su vlastita istraživanja koja su podupirala ponuđene stavove i razmišljanja, ali su ostavila i prostora za buduće istraživačke izazove. Također, nekoliko je radova bilo usmjereno na bioinformatičke tijekove u ljudskom organizmu i njihov značaj za percepciju, svjesnost, akupunkturni sustav, vitalnu energiju, transpersonalnu verbalnu/neverbalnu holističku psihosomatsku komunikaciju, ali i utjecaj elektromagnetskog polja na govorno-jezične probleme. Ovim radovima se može pridružiti i rad koji razmatra pitanja svjesnosti kroz vizuru parapsiholoških fenomena uz zaključak da se ova pitanja mogu sagledati tek integralnim pristupom psihologije, biokemije, lingvistike i kvantne fizike, kao i rad koji je iznio gledište o odnosu kognitivne lingvistike i lingvokulturologije u procesima istraživanja odnosa između jezika, mišljenja i stvarnosti.

Veći broj radova obrađivao je različite aspekte patoloških manifestacija u govoru i jeziku. Prezentiran je širok raspon tema: od društveno-socioloških (npr. ekologija maternice kao put prevencije govorno-jezičnih malformacija), značaja prenatalne psihologije u razumijevanju prenatalne dinamike fetalnog razvoja, do istraživanja moždanih aktivnosti u normalnim i patološkim okolnostima na bazi EEG korelata, utjecaja subkortikalnih vaskularnih lezija na produkciju govora i procesiranje jezika, kao i globalnih pristupa u rehabilitaciji sluha, govora i jezika. Posebna istraživanja prikazana su u radovima na poster-sekciji.

Poster-sekcija, prikazana tijekom prvoga dana rada konferencije, sadržavala je 14 postera na kojima su prikazani radovi s predominantnim temama u području patologije govora i jezika. Najveći broj radova obrađivao je patologiju kod djece, i to verbalnu apraksiju, autizam, dislaliju, karakteristike vokala kod akutnog laringitisa,

procjenu sluha kod djece s artikulacijskim poremećajima, korelaciju vestibularnih funkcija pri rođenju i početak govornih aktivnosti, odnos teorije uma i jezičnih vještina kod djece oštećenog sluha, usvojenost zamjenica i pridjeva kod predškolske djece s govorno-jezičnom patologijom, procesiranje auditorne informacije u kartografskom EEG-u te utjecaj gena na razvoj govora i jezika. Također su obuhvaćena pitanja patologije kod odraslih kao što je, recimo, odnos gluhih i nagluhih osoba s čujućim osobama u radnom okruženju, razina stjecanja znanja tipičnih i slušno oštećenih studenata, ali i zanimljiva tema razvoja programskog okruženja za pomoć logopedima.

U području primijenjene lingvistike i fonetike izloženo je više zanimljivih radova. Forenzična lingvistika i fonetika našle su svoje mjesto u radu koji je razmatrao temeljne i primijenjene aspekte profiliranja govora, a samim tim i identiteta govornika u biometrijskom smislu. U području akustičke fonetike prikazani su rezultati istraživanja akustičkih karakteristika hrvatskih i slovenskih vokala, kao i karakteristični varijeteti u produkciji makedonskih glasova /k/ i /g/ i njihov utjecaj na pisane forme ovih glasova. Ovom području mogu se pridružiti i radovi koji su istraživali akustičke značajke nestandardno proizvedenoga govora, kao što je šapat, ili atipično proizvedenih glasova s odstupanjima, primjerice sigmatizam ili stridens. Konačno, i artikulacijska je fonetika bila zastupljena prikazom prvih eksperimenata s najnovijim sustavom – artikulograf AG501.

Kada je govor u pitanju, neizbježno se pojave i radovi koji se bave obradom govornog signala primjenom matematičkih i softverskih alata. Ovakvi radovi, u pravilu, pripadaju suvremenim govornim tehnologijama. Predstavljena su tri takva rada. U prvom je prikazana realizacija prilagodljivog filtriranja u digitalnom KSAFA uređaju koji se primjenjuje u terapiji sluha, a u cilju potiskivanja eho-signalu. Drugi rad se odnosi na usporedbu dva matematička algoritma u primjeni prepoznavanja govornika, dok treći rad razmatra pitanje ujednačavanja baza podataka neproporcionalnih po opsegu uz demonstraciju primjene ovog pristupa u detekciji patologije u govornom signalu.

Na kraju prvoga dana rada konferencije održana je jednosatna radionica pod rukovodstvom Sh. S. Tashaeva: *Relief in psychological and psychosomatic traumas by means of body discomfort personification*, dok su na kraju drugoga radnog dana održane dvije jednosatne radionice: *The 5 most significant answers we are asked to provide in the next 50 years and how prenatal psychology can offer understanding how is that?*, pod rukovodstvom Olge Gouni i *The whole-self fourth dimensional balancing*, pod

rukovodstvom Smilje Janjatović. Radionice su bile vrlo posjećene jer su općenito doticale posebne aspekte kvalitete života.

Trećega i četvrtoga radnog dana konferencije Olga Gouni je održala dvije petosatne radionice pod naslovom: *Characteristics of children born with C-section-possibilities of prevention and treatment i Prenatal roots of aggression and violence and possibilities of early treatment.* Radionice su održane u Institutu za eksperimentalnu fonetiku i patologiju govora. Petoga radnog dana Grigori Brekhman je održao dva predavanja u Srpskom lekarskom društvu pod naslovima: *Pelvic position of fetus as genetic- psychological phenomenon and possibilities of its correction i What nature made in order to protect mother and a child during delivery? Why this system often does not work and how should we use it?*

Prikaz konferencije *Govor i jezik 2015.* ne bi bio kompletan bez navođenja općeg stava i dojma većine sudionika: konferencija je potpuno opravdala očekivanja organizatora da bude forum interdisciplinarnog susreta stručnjaka iz različitih znanstvenih područja koja se neposredno ili posredno tiču govora i jezika. Osnovna je poruka konferencije nužnost integralnog holističkog pristupa istraživanjima govora i jezika, dok je neosporna činjenica da je sadržaj prezentiranih radova ukazao da se težište istraživanja sve više orijentira ka bioinformatičko-kognitivnim dimenzijama čovjekovog bića.
